

ความหมายของหนังสือ

หนังสือ คือ สิ่งพิมพ์ที่เกิดจากความรู้ ความคิด ประสบการณ์ สติปัญญา และความฉลาดรอบรู้ของมนุษย์

ความสำคัญของหนังสือและประโยชน์ของหนังสือ

หนังสือมีความสำคัญและมีประโยชน์กับชีวิตมาก เพราะมนุษย์ต้องการแสวงหาคำตอบที่ตนอยากรู้ อยากรู้ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น ชักถาม และเดินทาง เป็นต้น แต่วิธีที่มนุษย์จะแสวงหาคำตอบได้ดีที่สุด และสะดวกที่สุด คือ การแสวงหาคำตอบจากหนังสือ ดังนั้น หนังสือจึงเป็นแหล่งอ้างอิงที่ดีที่สุด

ส่วนต่าง ๆ ของหนังสือ

การปฏิบัติงานห้องสมุดให้มีประสิทธิภาพ บรรณารักษ์ควรทราบลักษณะและส่วนต่าง ๆ ของหนังสือ เพื่อช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยดี รวดเร็ว ถูกต้อง และช่วยให้ผู้อ่านได้รับความสะดวก ในการค้นคว้า และอ้างอิงประกอบการเรียนรู้ ส่วนต่าง ๆ ของหนังสือ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนหน้า ส่วนกลาง และส่วนท้าย

ส่วนหน้า ได้แก่

1. **ใบหุ้มปก** คือ ส่วนที่หุ้มปกนอกของหนังสือใช้กระดาษที่มีสีสันสวยงาม สะดุดตา ส่วนที่พับอยู่ ด้านหน้าและด้านหลัง บางครั้งจะพิมพ์ประวัติย่อ ๆ ของผู้แต่งหรือเนื้อเรื่องย่อ เพื่อเป็นการแนะนำผู้แต่ง หรือแนะนำหนังสือเล่มนั้น ส่วนมากหนังสือปกแข็ง จะมีใบหุ้มปก บรรณารักษ์จะนำส่วนนี้ไปจัดนิทรรศการ หนังสือใหม่

2. ปกหนังสือ ประกอบด้วย ปกหน้า และปกหลัง จะเป็นปกอ่อนหรือปกแข็งก็ได้ บนปกจะมีชื่อหนังสือ ชื่อผู้เขียน ปกจะช่วยรักษารูปร่างของหนังสือให้คงทน ไม่ฉีกขาดง่าย

3. สันหนังสือ คือ ส่วนที่ยึดปกหน้าและปกหลังให้ติดต่อกัน โดยสำนักพิมพ์จะพิมพ์ชื่อหนังสือ และชื่อผู้เขียนไว้ที่สันหนังสือ ส่วนบรรณารักษ์จะเขียนเลขเรียกหนังสือที่สันหนังสือ

4. ไบยัดปก คือ ส่วนที่อยู่ติดกับปกนอกด้านใน ทั้งด้านหน้าและด้านหลัง ทำหน้าที่ยึดปกนอกกับ ตัวเล่มเข้าด้วยกัน จึงมักเป็นกระดาษที่มีคุณภาพเหนียวทนทาน ส่วนใหญ่จะเป็นกระดาษเปล่าไม่มีข้อความ ใด ๆ หรือมีรูปภาพลวดลายสวยงามเกี่ยวกับเนื้อเรื่องของหนังสือ เป็นต้น

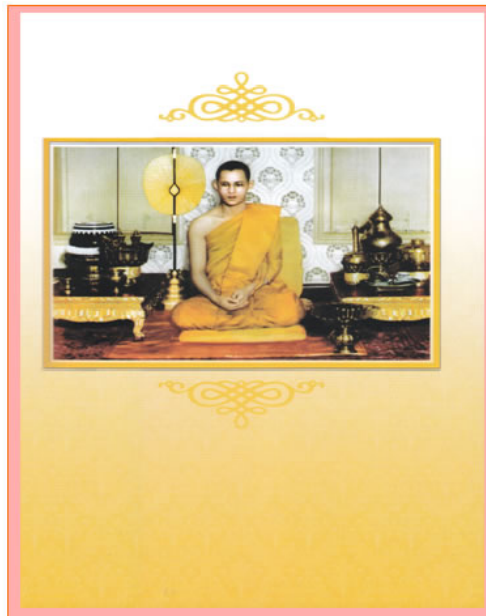
5. ไบรองปก คือ กระดาษเปล่าไม่มีข้อความใด ๆ หรือมีรูปภาพลวดลายสวยงาม เกี่ยวกับเนื้อเรื่อง ของหนังสือ

6. หน้าชื่อเรื่อง คือ หน้าที่มีชื่อเรื่อง ซึ่งหนังสือบางเล่มอาจจะไม่มีหน้าชื่อเรื่อง

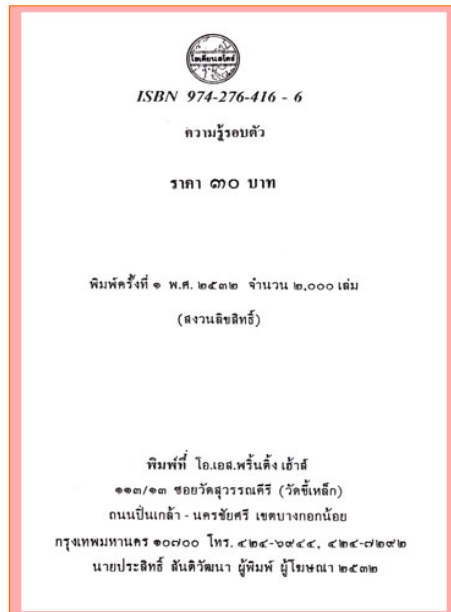
7. **หน้าภาพพิเศษ** คือ หน้าที่มีภาพสำคัญในเล่ม เช่น หนังสือชีวประวัติจะมีภาพบุคคลสำคัญหรือถ้าเป็นหนังสือศิลปะจะมีภาพงานศิลปะที่เป็นชิ้นสำคัญ ๆ โดยหน้าภาพพิเศษ จะอยู่ด้านซ้ายของหน้าปกใน

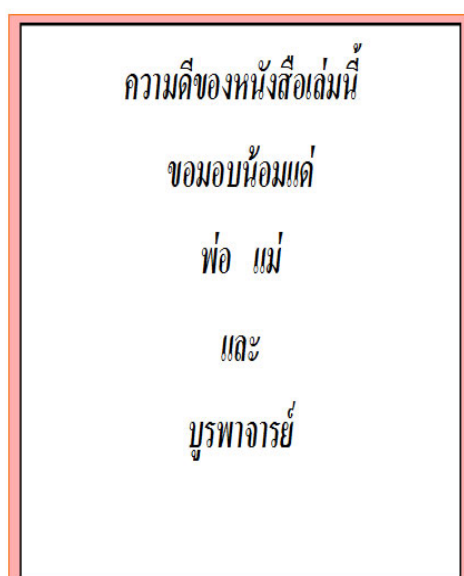
8. **หน้าปกใน** คือ หน้าที่มีชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน ชื่อผู้แต่งร่วม (ถ้ามี) ชื่อผู้แปล (ถ้าเป็นหนังสือแปล) ครั้งที่พิมพ์ สำนักพิมพ์ และปีที่พิมพ์ บรรณารักษ์จะดูรายละเอียดจากหน้าปกใน สำหรับใช้เป็นข้อมูลทำบัตรรายการ หรือแบบบันทึกรายการสืบค้นข้อมูล ส่วนผู้เรียนสามารถใช้รายละเอียดในหน้านี้ทำบรรณานุกรม

เรื่อนักสืบ สืบความดี	
รู้ไว้ใช้ประโยชน์	
แปล	: สุวรรณ สนเทียง
บรรณาธิการบริหาร	: วิชัย เจือจันทร์
ผู้จัดการสำนักพิมพ์	: สุชาดา งามวัฒน์จินดา
กองบรรณาธิการ	: รังสิณี เท็นศิริศักดิ์ สมใจ พรหมคงแก้ว วาริน วรรณประสาธ
คอมพิวเคอร์กราฟฟิก	: ยุพเรศ เจริญดี
แบบปก	: กฤษดา ส่งสงฆ์
ฝ่ายผลิต	: สุธิดา ปราชญ์วงษ์
พิมพ์ครั้งแรก	: เมษายน 2538
ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ	
รู้ไว้ใช้ประโยชน์	
I. คหกรรมศาสตร์ I.สุวรรณ สนเทียง, ผู้แปล	
II. ชื่อเรื่อง	
640	
ISBN 974-8080-38-2	
จัดพิมพ์และจัดจำหน่ายโดย	
บริษัท นานมีบุ๊คส์ จำกัด	
NANMEE BOOKS COMPANY LIMITED	
159-161 สุขุมวิท 62/1 บางจาก พระโขนง กรุงเทพฯ 10250	
โทร. 3323559-61, 331-9292 โทรสาร 3323562	

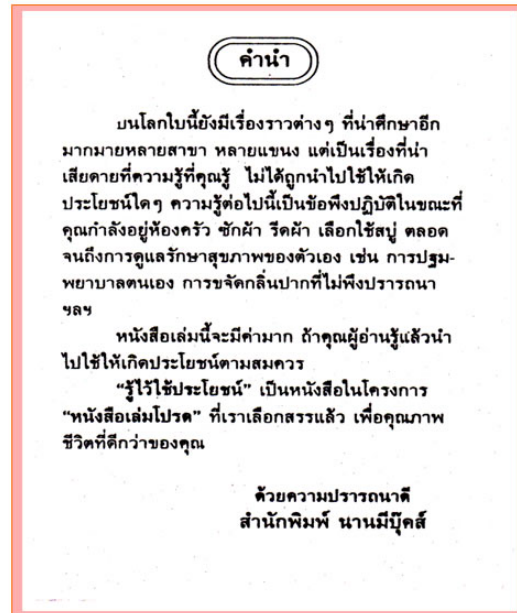
9. **หน้าลิขสิทธิ์** คือ หน้าที่บอกปีที่ได้รับลิขสิทธิ์ในการพิมพ์ ซึ่งกฎหมายจะคุ้มครองมิให้ผู้อื่นนำหนังสือเล่มนั้น หรือข้อความใดข้อความหนึ่งในหนังสือเล่มนั้นไปพิมพ์ซ้ำ โดยมีได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์ ในหน้านี้ส่วนมากจะบอก รายละเอียดเกี่ยวกับการพิมพ์ เช่น พิมพ์ครั้งที่ ปีที่พิมพ์ ผู้เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ ชื่อผู้พิมพ์โฆษณาที่อยู่ของสำนักพิมพ์ ราคา ชื่อผู้เขียนปก บางเล่ม อาจมีข้อมูล ทำบัตรรายการให้ ด้วยส่วนมากจะอยู่ด้านหลังหน้าปกในสำหรับบรรณารักษ์ ใช้รายละเอียดในหน้านี้ ทำบัตรรายการหรือแบบบันทึกรายการสืบค้นข้อมูลส่วนนักเรียนสามารถใช้ รายละเอียดในหน้านี้ ทำบรรณานุกรม ถ้าหน้าปกไม่มีรายละเอียดไม่พอ

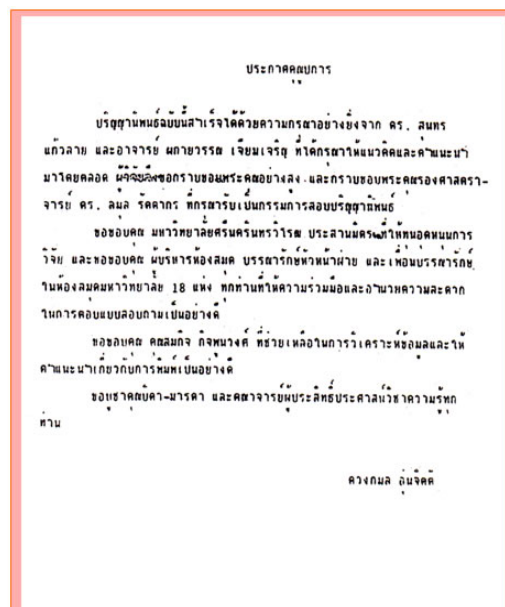
10. **หน้าคำอุทิศ** คือ หน้าที่ผู้เขียนต้องการแสดงความกตัญญูต่อผู้สันทนุ หรือแสดงความเคารพรักใคร่ต่อผู้มีอุปการคุณ และให้กำลังใจผู้เขียน อาจเป็น พ่อ แม่ เพื่อน และครู เป็นต้น

11. **หน้าคำนำ** คือ หน้าที่จะบอกให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ในการเขียนและจัดพิมพ์ หนังสือเล่มนั้น บอกขอบเขต และเนื้อหา วิธีใช้ประโยชน์จากหนังสือเล่มนั้น บางครั้งอาจขอบคุณผู้ให้ความช่วยเหลือด้วยก็ได้ หนังสือบางเล่มผู้เขียนจะเชิญผู้ที่ตนเคารพนับถือ มาเขียนคำนำให้ อาจเรียกว่า คำปรารภ หรือ หน้าคำชี้แจงก็ได้ หน้าคำนำจึงเป็นหน้าที่มีความสำคัญมาก

12. **หน้าคำประกาศคุณูปการ** คือ หน้าสำหรับผู้เขียนต้องการที่จะขอบคุณผู้ช่วยเหลือ โดยเฉพาะจะไม่กล่าวในคำนำ จะมากล่าวแสดงความเคารพอย่างสูง โดยเฉพาะวิทยานิพนธ์ จะต้องมีการประกาศคุณูปการเสมอ สถาบันบางแห่งอาจเรียกว่า กิตติกรรมประกาศ

13. **หน้าสารบัญ หรือสารบาญ** คือ หน้าที่บอกให้ทราบลำดับในหนังสือ พร้อมบอกเลขหน้ากำกับว่า บท ตอน เรื่องนั้น ๆ อยู่หน้าใดของหนังสือ

สารบัญ	
เคล็ดลับในการปรุงอาหารให้อร่อย	6
วิธีเก็บรักษาอาหาร	8
ใช้เกลือขัดล้างถ้วยใบสวยให้ดูวาวแวววาม	10
วิธีเลือกซื้ออาหารกระป๋อง	12
เปลือกโชย่าทั้ง! มันยังมีประโยชน์อยู่	14
การรักษาและยืดอายุการใช้งานของเครื่องปั่นผลไม้	16
ห้องครัวจะไม่เป็นมุมอับที่สกปรกอีกต่อไป	18
ลบรอยเปื้อนหมักบนเสื้อผ้า	20
การดูแลรักษาจักรเย็บผ้า	22
การดูแลรักษาเคาท์ทิมี่อายุใช้งานนานขึ้น	24
วิธีทำความสะอาดบ้านที่แสนสบาย	26
วิธีทำความสะอาดรอยเปื้อนบนพรมปูพื้น	28
เคล็ดลับในการเช็ดกระจกให้สะอาดเงางาม	30
การดูแลรักษาเฟอร์นิเจอร์ที่ทำจากไม้	32
หลักในการหนีเอาชีวิตรอดจากสถานที่เกิดเพลิงไหม้	34
วิธีเลือกใช้สบู่ออม	36
ถนนเวลา ถนนนาฬิกา	38
วิธีปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคท้องผูก-ริดสีดวงทวาร	40
วิธีปฐมพยาบาลแผลน้ำร้อนลวก-แผลไฟไหม้	42
ข้าวต้มขิงสด ข้าวคั่วใช้บรรเทาอาการไข้หวัดเย็น	44
วิธีป้องกันโรคปวดหลัง ปวดเอว	46

14. **หน้าสารบัญภาพและแผนที่** คือ บัญชีภาพและแผนที่ บอกให้ทราบว่าอยู่หน้าใด เพื่อให้ผู้อ่านทราบหนังสือเล่มนี้มีภาพและแผนที่อะไรบ้าง หนังสือที่มีภาพ หรือ แผนที่ประกอบมากกว่าสองภาพขึ้นไป มักจะมีหน้าสารบัญภาพและแผนที่ ทำให้ผู้อ่านค้นหา ภาพและแผนที่ในหนังสือเล่มนั้น ๆ ได้ง่ายขึ้น

สารบัญภาพ		
ภาพที่		หน้า
๑	การวางภาพ บ.รบ ของเวียดนาม	๑๕
๒	การครอบคลุมของเรดาร์	๒๐
๓	เขตพายุภัย เพื่อการป้องกันภัยทางอากาศล่วงหน้า ของประเทศไทย	๒๕
๔	คาบลาที่วางภาพ บ.สภักดิ์ของ ทอ.	๓๓
๕	ศูนย์ปฏิบัติการกองทัพอากาศ (เพื่อกลาง)	๓๗
๖	การจัดศูนย์ยุทธการทางอากาศ	๓๙
๗	เขตรับผิดชอบของศูนย์ควบคุมและรายงาน	๔๑
๘	การจัดหน่วยในระบอบอัตโนมัติ	๔๓
๙	โครงสร้างโทรคมนาคม ทอ. ภาคกลางและภาคเหนือ	๔๖
๑๐	โครงสร้างโทรคมนาคมทหาร ภาคกลางและภาคเหนือ	๔๙
๑๑	คาบลาที่ระบบโทรคมนาคมทหารภาคใต้ผ่าน	๕๑
๑๒	ระยะทางจากฐานบินของข้าศึกถึงเป้าหมายที่ลี้ภัยของไทย	๕๓
๑๓	บัลลูนที่ไร้คนบังคับเรดาร์	๕๔
๑๔	การครอบคลุมของเรดาร์เมื่อปรับมุมแล้ว	๖๐

15. สารบัญตาราง คือ หน้าที่ยกให้ทราบว่าตารางประกอบเนื้อหาอะไรอยู่หน้าใด โดยเฉพาะหนังสือที่เป็นการวิจัย วิทยานิพนธ์จะต้องมีตารางประกอบเนื้อหา จึงต้องมีสารบัญตารางซึ่งอยู่ต่อจากหน้าสารบัญ ทำให้ผู้อ่านค้นหาตารางได้ง่ายขึ้น

สารบัญตาราง	
ตารางที่	หน้า
1	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของนักเรียนที่ใช้ในการวิจัย..... 60
2	จำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปและได้รับคืนจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวนตาม โรงเรียน..... 64
3	จำนวนร้อยละของบรรณารักษ์ จำนวนคนอายุ วุฒิการศึกษาสูงสุด และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับ เทคโนโลยีสารสนเทศของห้องสมุด..... 71
4	จำนวนร้อยละและอยู่กรณต่าง ในไอทีสารสนเทศ มาใช้ในห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 5..... 72
5	จำนวนร้อยละของโรงเรียนเทคโนโลยีสารสนเทศ มาใช้ในห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 5..... 75
6	จำนวนร้อยละของข้อมูลสารสนเทศที่มีในห้องสมุด โรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 5..... 77
7	จำนวนร้อยละของบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านสารสนเทศ ที่มีในห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 5..... 77
8	จำนวนร้อยละของระบบเครือข่ายที่นำมาใช้ปฏิบัติงานด้าน เทคโนโลยีสารสนเทศที่มีในห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร กลุ่มที่ 5..... 79

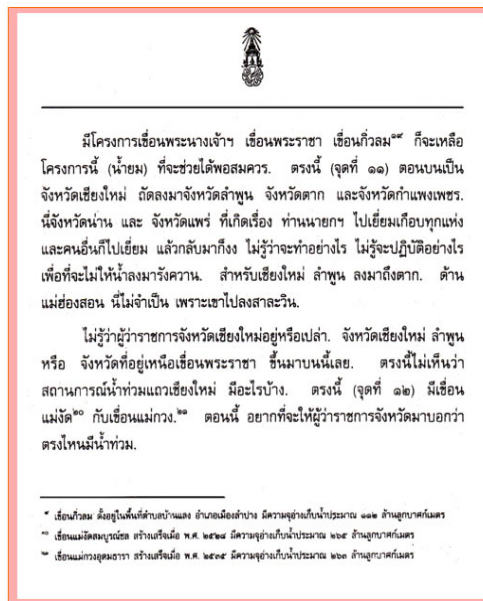
(15)

ส่วนกลาง ได้แก่

16. เนื้อหา คือ หน้าที่เป็นเนื้อเรื่องของหนังสือ ตั้งแต่หน้าแรกถึงหน้าสุดท้าย โดยแบ่งเป็นบทเป็นตอน ตามที่ปรากฏอยู่ในสารบัญ เป็นส่วนสำคัญที่สุดของหนังสือ

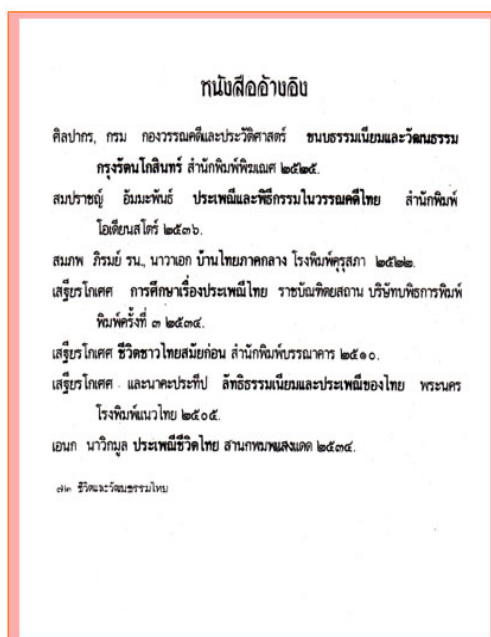

17. **เชิงอรรถ** คือ ข้อความบอกแหล่งที่มาของเนื้อหา คำศัพท์ ข้อความอธิบาย ข้อความเสริม เนื้อเรื่องบางตอนของเนื้อหา มีตัวเลขกำกับข้างบนให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เชิงอรรถจะอยู่ส่วนล่างสุดของหน้า

ส่วนท้าย ได้แก่

18. **บรรณานุกรม** คือ รายชื่อหนังสือ เอกสาร และวัสดุสารสนเทศต่าง ๆ ที่ผู้เขียนหนังสือ ใช้เป็นหลักฐานค้นคว้าประกอบการเขียน และเรียบเรียงหนังสือเล่มนั้น บรรณานุกรมอาจจะอยู่ตอนท้ายของเล่ม หรือตอนท้ายของแต่ละบทก็ได้ บรรณานุกรมก็ยังมีประโยชน์สำหรับผู้อ่าน โดยผู้อ่านสามารถศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม จากรายชื่อในบรรณานุกรมนี้ได้ หนังสือบางเล่มอาจเรียกว่า หนังสืออ้างอิง หรือ เอกสารอ้างอิง

19. ดัชนี คือ บัญชีคำ หรือหัวเรื่องย่อยที่สำคัญที่กล่าวไว้ในเนื้อเรื่องของหนังสือ ดัชนีมักจะอยู่ท้ายเล่มโดยเรียงข้อความหรือคำตามลำดับอักษร ตามบัญชีคำ หรือหัวเรื่องย่อย โดยคำหรือหัวเรื่องย่อยนั้น ๆ อาจปรากฏอยู่ได้มากกว่าหนึ่งหน้า ดัชนีจะช่วยให้นักหารายละเอียดได้รวดเร็ว ดัชนีมีรูปร่างคล้าย ๆ สารบัญแต่ไม่เหมือน เพราะรายการในสารบัญเป็นหัวข้อเรื่อง หรือบทที่ ไม่ใช่คำ ดัชนีมีความละเอียดมากกว่าสารบัญ

ดัชนี	
detailed reconnaissance	
survey = การสำรวจดิน	
แบบค่อนข้างหยาบ	576
diagnostic horizon = ชั้นดิน	
วินิจฉัย	588, 589
dickite = แร่คิกโคต์	252
die back = อาการตายจากออก	442, 465
differential thermal analysis	
(DTA)	25
diffusion = การแพร่กระจาย	227, 380
di octahedral = โคออกตาฮีดรอล	260
diorite = หินไดออไรต์	32
disperse phase = ภาคที่ฟุ้ง	
กระจาย	245, 246
dispersing agent = สารส่งเสริม	
การกระจาย	83
dispersion = การฟุ้งกระจาย	278
dispersion medium = ตัวกลาง	
การฟุ้งกระจาย	245
dissolved form = รูปที่ละลายน้ำ	155
disturbed soil = ดินที่ไต่รบกวน	
การรบกวน	172

20. ภาคผนวก คือ ส่วนที่เพิ่มเติมจากเนื้อหาของหนังสือให้มีความละเอียดลออยิ่งขึ้น มีหนังสือบางเล่มเท่านั้นที่มีภาคผนวก เนื่องจากผู้เขียนบางคนเป็นคนมีความละเอียดลออ รอบคอบมาก เกรงว่าผู้อ่านจะได้รับความรู้น้อยไป จึงพยายามเขียนเนื้อเรื่องที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมให้

ภาคผนวก	
หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521	
(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)	
ประถมศึกษาปีที่ 1 - 2	
กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต	
หน่วยที่ 5 ชาว เหตุการณ์ และวันสำคัญ	
คำอธิบาย	
รวบรวมข่าว เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นรอบๆ ตัว จำนวนระหว่างข้อเท็จจริงและความคิดเห็น อภิปราย เรียงลำดับเหตุการณ์ สรุปเป็นใจความสำคัญ แล้วนำเสนอโดยการเล่า บรรยาย วาดภาพ เน้นความถูกต้องและความทันสมัยของข่าว นำเอาเนื้อหาข่าวไปสัมพันธ์กับบทเรียนต่างๆ	
อภิปรายเกี่ยวกับวันสำคัญต่างๆ ที่กำลังจะมาถึง วางแผนจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์สอดคล้องกับความหมายของวันนั้นๆ ร่วมปฏิบัติกิจกรรมในวันสำคัญต่างๆ ตามที่วางแผนไว้แล้ว	
เพื่อให้มีความสามารถในการแสวงหาข่าวสาร วิเคราะห์ข่าวสาร และนำข่าวสารไปใช้ในการเรียนรู้ ปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องในวันสำคัญต่างๆ	
หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521	
(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)	
ประถมศึกษาปีที่ 3 - 4	
กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต	

21. อภิธานศัพท์ หรือศัพท์อธิบาย คือ คำอธิบายศัพท์เฉพาะ หรือศัพท์ยากของหนังสือเล่มนั้น ๆ เนื่องจากหนังสือบางเล่ม มีคำศัพท์ยาก ๆ ทำให้ผู้อ่านต้องเปิดพจนานุกรม เช่น หนังสือวรรณคดี วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ผู้เขียนจึงต้องให้คำอธิบายศัพท์นั้น ๆ ในตอนท้ายเล่มหรือท้ายบท เพื่อช่วยให้เข้าใจเนื้อหาวิชาได้ง่ายและดีขึ้น

ศัพท์	คำอธิบายศัพท์
ประติพจน์	ผูกพันรักใคร่
ประทุ	แตกกระเบิด
ประพาส	เที่ยวเล่น
ประโพน (หอม)	หอมช้าง
ประภาคาร	กระโจมไฟ สำหรับไฟเป็นที่สังเกตของชาวเรือ
ประกาศ	พูด
ประมวล	รวมกันเข้า
ประโยชน์สาม	ประโยชน์สามด้าน
ประวิง	ถ่วงเวลา
ปรัมมาส	ในที่นี้อ่าน ปะ-รา-มาศ แปลว่า ลูบลำ
ปรารภ	การใช้คำพูดด้วยความรู้สึกผูกพันและห่วงใย
ปลิง	สัตว์น้ำชนิดหนึ่ง ชอบเกาะดูดเลือดคนหรือสัตว์
ป่วน	มวน อลวน
ปัจจามิตร	ศัตรู

ที่มา : http://www.bangkapi.ac.th/MediaOnLine/weerawanWMD/unit2_part4.htm

(12-03-2013)